

Meisseni és herendi porcelánok a Budai Várban

Az élet úgy hozta, hogy még az NDK-s időkben hamarabb jutottam el kétszer is a város felett trónoló Albrechtsburgba – ahol Johann Friedrich *Böttger* alkimista *Erős Ágost* szász választófejedelem foglyaként feltalálta a „fehér aranyat”, de a meisseni manufaktúra porcelángyártási bemutatójára s a három ezer műtárgyat őrző múzeumába is, mint Herendet megismerhettem volna. Dr. Hannes *Walter* meisseni gyárigazgató viszont – miként azt nemrég Budapesten megemlítette – éppen fordítva volt ezzel. Ő 1968-ban, diákként fordult meg korábban Herenden, mint ahogy Meissent felkereshette.

A magyar közönségnek egyszerűbb a dolga, mivel Európa legrégebbi és legfiatalabb porcelán manufaktúrája december elsejéig most együtt vendégszerepel a budai várban. A meisseni márka keresztbe fektetett kék kardjai háromszáz esztendősek, a dísz tárgyak alján a koronás magyar címer és Herend arany betűkkel, cirkalmasan írt helységneve viszont száznyolcvan éves védjegy. A két nagynevű cég mégsem tekinti egymást versenytársnak – ami párját ritkítja más iparágak esetében –, hanem régi munkakapcsolatok, sőt szoros baráti kötelékek fűzik őket össze. Ezek a tervgazdálkodás évtizedeiben éppúgy jellemezték a két cég viszonyát, mint a piacgazdálkodás bevezetése óta.

A *Magyar Nemzeti Galéria* központi épületének második emeletén berendezett kiállításra mindkét fél százszámra hozta el a legutóbbi évek termésének legjavát. A múltat tucatnyi, ámde annál páratlanabb muzeális értékű tárgy idézi. Német földön mosta-

Készül a meisseni váza

A herendi mesterfestő munka közben

nában ünneplik az európai porcelántervezés atyja, Johann Joachim *Kaendler* szobrászművész születésének 300. évfordulóját. Ő mintázta és festette 1730-tól *Erős Ágost* drezdai „japán palotájába” a hatalmas allegorikus állatfigurákat (például a humoros majomzenekart, vagy a fatörzsön gubbasztó méteres Aranyfácánt). Ugyancsak ő volt az, aki *Heinrich von Brühl* gróf, a későbbi szászországi miniszterelnök számára 1736-1741 között megtervezte és kivitelezte a barokk kor egyik legterjedelmesebb és legpompásabb szerviz-családját, a hattyús étkezészetet. (Az eredetileg mitológiai alakokkal, bíbor és arany díszítményekkel, indiai csokrokkal ékesített, mádarreliefes készlet egy visszafogottabb s a mai igényekhez alkalmazott fehér-arany változatát jelenleg is gyártják, a világszerte jól ismert kék hagyománytás garnitúrával együtt.) A korszerű hagyományápolás iskolapéldája *Emil Paul Börner* méteres magasságú fedeles díszvázája, amely a dekorálás másik végleteként került kiállításra: az oldalát hófehér alapon egyetlen óriás bokréta díszíti.

A herendi gyár korai történetét elsősorban *Fischer Mór* megvalósult tervei idézik: a mindmáig legnépszerűbb – madaras-pillangós-virágos – *Victoria Bord d'Or* készletet az angol királynőről nevezték el, aki az 1851-es viláigiállításán rendelt belőle egy teljes garnitúrát. A Wales teáskészletet (1860) viszont *Ferenc József* osztrák császár készítette el az angol királyi herceg megajándékozására. A kiegyezés évé-

Rotschild mintás herendi váza

ben az uralkodó nemesi címet adományozott a magyar gyártulajdonosnak – aki akkor vehette a *Farkasházy* nevet. Öt évvel később megkapta a „császári és királyi udvari szállító” rangot is. Ezt azzal a készletével érdemelte ki, amelynek közel ötezer darabjából most a tárlatlátogatók a használatuk eredeti helyszínén láthatnak néhányat. Ezeket ugyanis éppen a magyar királyi rezidenciaként szolgáló Budavári palota számára rendelte meg Ferenc József, mégpedig háromféle kivitelezésben. Az arannyal festett magyar korona és az FJ monogram mind-egyiken megjelent ugyan, de saját családi használatra csak diszkrét babérkoszorús szegélyt kért, míg a népes állami fogadásokon a keleti eredetű bíbor virágmintás változattal terítettek. A kiállítás magyar felének talán leglátványosabb részlete a dúsan terített ünnepi asztal a XIX. század második feléből származó *Eglantine-étkészlet*t. Itt tekinthető meg a kereken kétszáz példányból összeállított „tányér-fal” is, amelyen ugyanennyi herendi mintázatot csodálhatunk meg. Az új évezredet – többek között – *Schrammel* Imre keramikus, velencei karnevált idéző, színekben és mintákban egyaránt gazdag porcelánfigurái példázzák. Közülük magasodik ki a fehéren puritán zsonglór méteres alakja, amely a tört peremű csészét egyensúlyoz spiccelő lábfejen.

Wagner István

Kedves Barátunk!

Köszönjük, hogy a Filantróp Társaság Barátság Egyesületének, mely a **Barátság** című folyóirat kiadója, juttatta személyi jövedelemadójának 1%-át: **87 306 Ft**-ot. A pénzt a lap megjelentetésére fordítottuk.

Kérjük, gondoljon ránk ismét, amikor 2006. évi személyi jövedelemadójának 1 százalékáról rendelkezik és kedvezményezettként a Filantróp Társaság Barátság Egyesülete adószámát:

18037511-1-43

tüntesse fel. Zárt borítékban, adóbevallásával együtt küldje meg az Adóhivatalnak. Fontos, hogy Ön a borítékon megadja nevét, lakcímét és adóazonosító jelét is.

Köszönettel és tisztelettel:

Mayer Éva
elnök